

DOI: 10.11649/sfps.2018.013

Віталій Васильович Максимчук
(Національний університет «Острозька академія»)

Префіксоїди *супер-* і *мега-* як засоби оновлення футбольного лексикону: українсько-польські паралелі

Демократизація й глобалізація суспільства, поява мережевої комунікації (чати, форуми, блоги тощо) та популяризація футболу як виду спорту й комерційного продукту призвели до активного поповнення футбольного лексикону новими номінативними одиницями. Дедалі частіше лінгвісти обирають об'єктом досліджень формування й розвиток футбольної термінології різних мов: іспанської (А. Номдедеу Рувль, О. Толстова, О. Блощінська), французької (Р. Галіссон, А. Рішар, Р. Коваль), української (І. Процик, Ю. Струганець), польської (Б. Нововейський, Г. Ожджинський, А. Годжич) та ін. Зважаючи на інтернаціоналізацію (зокрема англізацію) мови спорту загалом і футболу зокрема, науковці активніше звертаються до порівняльного вивчення футбольного дискурсу, щоб виявити загальні тенденції й національномовні особливості. Приміром, М. Левандовський проаналізував англійську й польську мову футболу з погляду контрастивної лінгвістики, звернувши увагу на комунікацію

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 PL License (creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. © The Author(s) 2018.

Publisher: Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences
[Wydawca: Instytut Słowiański Polskiej Akademii Nauk]

гравців, дискурсивні й лексико-граматичні характеристики футбольних оглядів у ЗМІ, телевізійних і мережевих трансляцій (Lewandowski, 2013). У монографії *Мова і спорт* А. Чаплі, М. Копера розглянуто лексико-стилістичні особливості й фразеологію мови спортивних коментаторів, розтлумачено походження назв українських футбольних клубів, а також уміщено розмови з польськими спортивними журналістами, зокрема футбольним коментатором Т. Ясіною (Czapla & Koper, 2016).

Національна футбольна лексика активно проникає в дискурсивну практику інших мов, чому сприяють екстралінгвальні чинники. Приміром, проведення в Україні та Польщі Чемпіонату Європи з футболу 2012 р. зумовило взаємодію українського й польського футбольного лексикону, актуалізувало дослідження міжмовних контактів у царині спорту і стало однією з причин видання *Українсько-польського, польсько-українського перекладного словника футбольних термінів* Л. В. Левків, В. М. Хім'яка, В. І. Левківа, В. В. Осінчука. Ця лексикографічна праця охоплює понад тисячу футбольних термінів, використовуваних в українській і польській науково-методичній літературі, періодичних і популярних виданнях, спортивній практиці. Основні терміни, що описують місце проведення гри, різновиди технічних прийомів і тактичних дій футболістів, їхні фізичні та психічні якості, доповнено означувальними словами, з якими вони створюють словосполучення, звичні для спортсменів, уболівальників (Левків, Хім'як, Левків, & Осінчук, 2012, с. 3).

Про українсько-польські збіжності в сучасній футбольній терміносистемі також свідчать праці І. Процик (Процик, 2016), Ю. Рисиц (Rysicz, 2011), у яких порівняно формування футбольної лексики в синхронному й діяхронному аспектах на загальнослов'янському тлі. Зокрема, І. Процик доходить висновку, що в ХХ ст. у футбольну лексику української та польської мов запозичено спеціальні поняття переважно з англійської, а також створено національні відповідники до іншомовних запозик. Натомість на початку ХХІ ст. українська футбольна терміносистема використовує переважно чужомовні лексеми, а польська зберігає тяглість термінотворчих традицій (Процик, 2016, с. 91).

Сучасні динамічні процеси в лексичній системі української та польської мов свідчать про неологізацію футбольного дискурсу шляхом активного використання значної кількості чужомовних елементів, які увиразнюють і динамізують текст, експресивізують й інтенсифікують значення слів, сприяють економії мовних ресурсів. Дослідники заува-

жують, що до наймодніших і високопродуктивних елементів належать компоненти *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, які заповнили фактично весь інтернет-простір, витіснивши рідномовні відповідники (див., напр., Ракуła-Ворowiec, 2013, сс. 19–21).

Мета статті – у порівняльному аспекті проаналізувати семантико-структурні особливості неологізмів із компонентами *мега-* / *mega-* і *супер-* / *super-* в українському й польському футбольному інтернет-дискурсі (ФІД).

Джерельною базою дослідження слугували українсько- й польськомовні інтернет-джерела, як-от: офіційні й неофіційні сайти футбольних клубів (fckarpaty.lviv.ua, shakhtar.com, fcdnipro.ua, dynamo.kiev.ua, rogonszczecin.pl, ruchchorzow.com.pl, legia.com.pl та ін.), сайти й портали футбольних (football24.ua, ua-football.com, 11na11.com, gol24.pl, 90minut.pl, fifapolonia.pl) і загалом спортивних (champion.com.ua, sportanalytic.com, prosport.tsn.ua, sportowefakty.wp.pl, sport.pl, przegladsportowy.pl, eurosport.onet.pl) новин, а також сайти й форуми вболівальників, на яких найвиразніше представлено письмову футбольну мережеву комунікацію (realmadryt.pl, kanonierzy.com, fcbarca.com, pilkanozna.pl, swiatpilki.com, fcdynamo.info, 1927.kiev.ua, liverpoolfc.com.ua тощо).

У сучасному мовознавстві словотворчі форманти *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-* мають різний лінгвістичний статус. Морфему *мега-* / *mega-*, яка походить від грецького *tegas*, і українські, і польські науковці вважають зазвичай частиною складних слів, пропонуючи різні термінологічні назви: префіксоїд (В. Горпинич, О. Стишов, Н. Кобзар, Г. Ядацька), основа складних слів (Н. Клименко, М. Мицавка), суфіксальний радикалоїд (І. Кочан), псевдопрефікс (Й. Рабега-Вишневецька) тощо.

Словник польської мови тлумачить *мега-* як: 1) першу частину складних слів, що вказує на великі розміри або велику інтенсивність того, що названо в другій частині; 2) першу частину складних слів, що означає одиниці міри в мільйон разів більші від основних (SJP, n.d.). У *Великому тлумачному словнику сучасної української мови* вказано, що *мега* – перша частина складних слів, яка означає: а) 10^6 , тобто один мільйон (в інформатиці – 2^{20}); б) величезний, гігантських розмірів (Бусел, 2005, с. 654).

Окрім того, словотворчий формант *мега-* / *mega-* може існувати в мові як окреме слово, пор. *Było mega. Wszedłem do konfesjonatu i młodzi od decyzji życia w czystości przechodzili do konkretności* (papierz.wiara.pl, 18.11.2012); *Wczorajszy mecz był mega!* (instaliga.com, 13.06.2016); *Це було мега. Серце*

просто розривалося (ua.motorsport.com, 26.07.2017), або бути твірною основою для інших лексем, напр., *меговий*, *меговість*. Це підтверджує його префіксоїдний статус як проміжної морфеми між префіксом і коренем.

Словотворчий формант *супер-* / *super-*, який за походженням є префіксом, у сучасній лінгвістиці не має однозначного трактування. Одні науковці (К. Вашакова, Г. Ядацька, Н. Клименко, О. Тараненко, Ж. Колоїз) розглядають його як префікс, інші (Е. Коряковцева, К. Клещова, О. Хрушкова, Б. Орехов, А. Вовк) – як префіксоїд.

Словник польської мови тлумачить слово *super* і як прикметник зі значенням «дуже добрий» або «дуже привабливий», і як прислівник «незвичайно, чудово, відмінно; дуже», а також містить словникову статтю *super-* – «перша частина складних слів, що творить найменування осіб чи предметів, які мають найвищу якість, найвищу інтенсивність або якимось перевершують іншу особу чи предмет» (SJP, n.d.), тобто йдеться про вживання *super-* не як окремого слова, а композитного компонента.

У *Великому тлумачному словникові сучасної української мови* слово *супер* потрактовано тільки як першу частину складних слів, яка надає значення: а) розташований над чим-небудь; б) головний; в) вищої якості, властивості або підсиленої дії; г) вторинний, повторний; ґ) останній, найбільш сучасний (Бусел, 2005, с. 1414). У *Новому словникові іношомовних слів супер-* розтлумачено як «префікс, що позначає знаходження вгорі, найвищу якість, посилену дію» (НСІМ, 2008, с. 581). Окремі дослідники вказують на лексикалізацію компонента *супер-* й уживання його як прикметника та прислівника (Тараненко, 2015, с. 67), напр. *Адже фінал був супер!* (champion.com.ua, 17.05.2010). Як бачимо, маємо розбіжності щодо розуміння цієї морфеми в українській мовознавчій традиції, що насамперед зумовлено її статусом у мові-донорі.

На нашу думку, словотворчі форманти *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, незважаючи на їхнє походження, доречно вважати префіксоїдами, оскільки вони функціують і як префікси, і як корені, і як окремі слова. Звісно, їхнє становлення як префіксоїдів відбувалося протилежними шляхами: слово → корінь → *префіксоїд* → префікс (формант *мега-* / *mega-*) і префікс → *префіксоїд* → корінь → слово (формант *супер-* / *super-*)¹. Окрім того,

¹ Так само відбулося становлення словотворчого форманта *-бус*, який за походженням є закінченням латинського означального займенника *omnis* зі значенням «усякий, кожний» у давальному відмінку множини. У словах *автобус*, *тролейбус*,

в *Інверсійному словнику української мови* зафіксовано понад 350 префіксоїдів, із-поміж яких подано **супер-** і **мега-** (Бевзенко, 1985, сс. 779–780). О. Мартінцова в *Сучасному енциклопедичному словникові чеської мови* морфеми **super-** і **mega-** теж уважає префіксоїдами (Martincová, 2017). Отже, на позначення цих словотворчих формантів у структурі футбольних інновацій використовуватимемо термін «префіксоїд».

Дослідники зазначають, що неологізми з префіксоїдами **супер-** / **super-** і **мега-** / **mega-** не нові для української та польської мов (див., напр., Rakuła-Borowiec, 2013; Стишов, 2005, с. 166), вони активно функціують в узусі й потрапляють до загальномовних словників. Однак, зауважимо, ця тенденція не стосується утворень, засвідчених у сучасному футбольному дискурсі. Наприклад, у *Словнику польської мови* зафіксовано понад 230 лексем із префіксоїдом **super-**, із-поміж яких лише 4 одиниці безпосередньо стосуються спортивного, утім і футбольного, дискурсу, як-от: *superlider*, *superliga*, *supermistrz*, *superpuchar* (SJP, n.d.). *Перший інтернет-словник правильної польської мови* з-поміж 21 лексеми засвідчує лише іменник *superstrzelec* (щоправда, ілюстрований цитатою з баскетбольного дискурсу) (PIS, n.d.). Футбольних інновацій із префіксоїдом **mega-** аналізовані лексикографічні праці не фіксують.

Подібну тенденцію простежуємо в українській лексикографії. Приміром, у *Великому тлумачному словникові сучасної української мови* зафіксовано майже 70 слів із префіксоїдом **супер-**, але лише 2 з них (*суперкубок* і *суперкубковий*) стосуються футбольного дискурсу (Бусел, 2005, с. 1415). У праці *Словотворчість незалежної України* А. Нелюби, де вміщено понад 70 інновацій із префіксоїдами **супер-** і **мега-**, що постали в українській мові впродовж 1991–2011 років, лише 2 неологізми безпосередньо пов'язані з футбольним дискурсом – іменник *мегадербі* (Нелюба, 2012, с. 277) й узуальний прикметник *суперкубковий* (Нелюба, 2012, с. 517).

Варто зауважити, що деякі лексеми, зафіксовані в словниках, увійшли до складу футбольних онімів, у яких префіксоїди частково втратили первинну семантику 'головний, найбільш представницький', напр., *Суперкубок УЄФА*, *Superpuchar Europy* – матч між переможцем Ліги чемпіонів і Ліги

омнібус, *аеробус* він виконує функцію суфіксоїда. В останні десятиріччя ця морфема побутує в українській мові як самостійна лексична одиниця, пор. *бус*, *бусик*, тобто відбулося перетворення морфеми в слово за схемою: закінчення → суфіксоїд → корінь → слово (Хрустик, 2013, с. 150).

Європи; *Суперкубок України, Superpuchar Ukrainy* – матч між чемпіоном і володарем Кубка України; *Superpuchar Polski, Суперкубок Польщі* – матч між володарем Кубка Польщі й чемпіоном сезону. Ці матчі, як і трофеї, які отримують переможці, не є головними ні в європейському, ні в національному футболі; значно більшу вагу має Кубок європейських чемпіонів (Ліги чемпіонів) і Кубок України / Польщі, пор. *У суботу, 3 червня, відбудеться фінальний матч Ліги чемпіонів, у якому за головний європейський клубний трофей поборються туринський Ювентус і мадридський Реал* (sport.znaj.ua, 03.06.2017); *У фіналі за право стати володарем головного футбольного трофею країни [Кубка України] зійдуться одвічні суперники ФК «Шахтар» (Донецьк) та ФК «Динамо» (Київ)* (ffu.org.ua, 28.04.2017).

В українському й польському ФІД засвідчено творення неологізмів різних лексико-семантичних груп (ЛСГ) за допомогою префіксоїдів *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, як-от: 1) назви футбольної гри; 2) назви команд та їхніх частин; 3) назви гравців за позиціями та функціями на полі; 4) назви ігрових моментів, що уможливають узяття воріт; 5) назви завершальних ударів по м'ячу; 6) найменування забитого м'яча; 7) назви командних тактичних дій; 8) назви індивідуальних технічних дій гравців на полі; 9) назви підсумкових результатів матчів та ін. Проаналізуємо їх докладніше.

Назви футбольної гри. У цій ЛСГ префіксоїди *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, приєднуючись до узуальних футбольних термінів, здебільшого мають значення 'надзвичайний, видовищний': *Погба «дикими» танцями анонсував суперматч Італія – Франція* (football24.ua, 01.09.2016); *Supermecz w Polsce? Lech Poznań jest na tak!* (tylkoekstraklasa.pl, 09.02.2017); *Квартет лідерів грає між собою – два мегаматчі в Римі і Неаполі* (football24.ua, 11.01.2015); *Megameczem będzie Ghana vs Brazylia, czyli dwa najbardziej utytułowane zespoły* (pilkanozna.pl, 27.08.2007). У польському ФІД префіксоїд *мега-* в поєднанні з іменником *mecz* набуває значення 'найбільший за тривалістю', адже йдеться про футбольний матч на Люблінщині, який тривав понад 50 годин: *Trwa MegaMecz. Przed piłkarzami 50 godzin gry non stop* (lukow24.pl, 15.07.2016); *508:517 w MegaMeczu! Grali od piątku do niedzieli...* (lubelskapilka.pl, 28.07.2014).

В українському ФІД відбувається розширення семантики іменника «дербі» – «спортивне (перев. футбольне) змагання між суперниками з одного міста або регіону» (СУМ, n.d.), який уживають на позначення

видовищного матчу загалом, пор. *Уже завтра на нас чекає найгарячіший матч українського футболу – супердербі «Шахтар» – «Динамо»* (footballua.tv, 08.09.2016); *Металіст – Дніпро 2:1. Супердербі розставляє акценти* (ua-football.com, 27.04.2014). Натомість польський ФІД зберігає словникове значення цього субстантиву: *Inter – Milan, superderby, których zazdrości nam świat* (acmilan.pl, 23.12.2007); *«MegaDerby» – Barça przyjmie Espanyol na Camp Nou w meczu, który może być najbardziej wyrównany od lat* (realmadryt.pl, 18.12.2016) – в обох випадках ідеться про ігри між командами з одного міста.

Щоб надати текст експресії й динамічності, на позначення матчів між титулованими командами, здебільшого важливих із турнірного погляду, уживають лексеми військової сфери, як-от: *суперпоєдинок, мегапоєдинок, супердуель, мегадуель, супербитва, мегабитва, супербій, мегабій, супербатл; superpojedynek, megarojedynek, superstarcie, megastarcie*, пор. *Гра на «БайАрені» до болю нагадала мегапоєдинок між «Ман Сіті» та «Тоттенхемом»* (football24.ua, 23.01.2012); *«Челсі» проти ПСЖ: дві мегадуелі для перегляду* (football24.ua, 21.03.2014); *Жеребкування 1/8 фіналу Кубка Ліги: Лондонська супербитва* (sportanalytic.com, 26.09.2013); *...після матчу із «професійними аматорами» нас чекав мегабій із Англією...* (ua.tribuna.com, 02.04.2015); *Joachim Löw, który przygotowuje się do europejskiego superstarcia z Francją, ma teorię...* (przehladsportowy.pl, 04.07.2014) тощо. Зрідка такі неологізми позначають протистояння окремих футболістів, указуючи на їхні лідерські якості, від яких залежить гра всієї команди: *Супердуель Роналдіню та Неймара* (football24.ua, 28.07.2011); *Starsze pokolenie wybierze Maradonę, później jest czas Ronaldo, Zidane'a i Ronaldinho, aż do teraz gdzie jest megarojedynek CR vs Messi* :) (meczyki.pl, 15.02.2015).

Зафіксовано випадки тотожного іменування того самого матчу в українському й польському ФІД, що свідчить про однакове його віддзеркалення у свідомості національних лінгвospільнот і сприймання як важливої футбольної прецедентної ситуації, напр., для номінації гри між «Барселеною» й «Реалом» ужито неологізм *суперпоєдинок, superpojedynek*: *Всім цікавий цей суперпоєдинок* (football24.ua, 19.04.2017); *Kataloński Sport pisze o „Superpojedyнку”* (fcbarca.com, 21.08.2013).

В українському ФІД неологізми із префіксоїдами *супер-* / *мега-* найчастіше використовують для найменування матчів між київським «Динамо» і донецьким «Шахтарем» як запеклими суперниками в боротьбі за титули: *15.07.2017: суперматч суперкоманд!* (upl.ua, 12.06.2017); *...мега-*

дербі України між клубами Динамо Київ та Шахтар (Донецьк) (fcdynamo.info, 24.09.2011); **Суперпоєдинок** Динамо – Шахтар транслюватимуть в Youtube (foot-ball.net.ua, 05.04.2013); **Фінал Кубка України на ICTV: супербитва** «Динамо» – «Шахтар» (ictv.ua, 17.05.2011); ...**скоро у Львові супербій** «Шахтар» – «Динамо» (ua-football.com, 21.04.2016). Натомість у польському ФІД такі номінації вживають для найменування матчів європейських турнірів, що, на нашу думку, зумовила більша зорієнтованість польськомовних інтернет-ресурсів на закордонні чемпіонати, створення уболівальницьких сайтів провідних клубів Європи – «Реала», «Барселони», «Арсенала», «Роми», «Порту» та ін., а також конкурентоздатність багатьох команд польської Екстракляси в боротьбі за трофеї (упродовж останніх 10 років чемпіонами Польщі з футболу ставали 5 команд – «Заглембе», «Вісла», «Лех», «Шльонськ», «Легія»; в Україні домінують лише «Динамо» і «Шахтар»). Однак зрідка трапляються випадки вживання інновацій із префіксоїдом *super-* на позначення внутрішньопольських ігор, напр. *Taki występ w ciągu kilku dni ciężko powtórzyć – mówi Veselin Djoković przed niedzielnym supermeczem w Krakowie* (legia.net, 24.11.2005) – ідеться про матч «Вісла» (Краків) – «Легія» (Варшава).

Для найменування видовищного матчу за участю команд із іспано- чи португаломовної країни в українському й польському ФІД використовують іспанську запозичку *partidazo*, що містить у своїй структурі аугментативний суфікс позитивної інтенсифікації *-azo* (Лесько, 2013, с. 147). Додавання префіксоїда *super-* / *супер-* уносить до семантики неологізму *суперпартідацо*, *superpartidazo* подвійну інтенсифікацію, що підсилює важливість (результативність) цієї події: *Підсумок суперпартідацо – 5:4 на користь «Фламенго», попри те, що «Сантос» вів у рахунку 3:0* (football24.ua, 28.07.2011); *No to zaczynamy SUPERPARTIDAZO!!! Oglądajcie mecz Sevilla FC – Real Madryt w #Eleven!* (sportowefakty.wp.pl, 15.01.2017).

Назви команд та їхніх частин. У цій ЛСГ префіксоїди *супер-* / *супер-* і *мега-* / *мега-* надають неологізмам семантики 'найкращий; такий, що перевищує рівень інших': *мегакоманда*, *суперкоманда*, *мегаклуб*, *суперклуб*, *суперколектив*; *megazespół*, *megadrużyna*, *superzespół*, *superdrużyna*, *superjedenastka*, *superklub*, *megaklub*, *superkolektyw*. Такі лексеми здебільшого вживають на позначення титулованих команд як національної, так і інших європейських першостей, пор. Феррейра: *Шахтар – суперкоманда, яка виправить помилки* (football24.ua, 14.08.2017); *Кранчар: ПСЖ – це*

суперкоманда (champion.com.ua, 16.09.2012); **Мадридський суперклуб** повернувся до варіанту з воротарем «МЮ» (ua-football.com, 18.08.2017); **Lech to megazespół...** (sport.pl, 20.09.2015); **Uwierzcie mi, że oni [Szachtar (Donieck)] są superdrużyną...** (sport.pl, 06.04.2011); **Odkąd Chelsea przejął Roman Abramowicz, klub ten stał się członkiem europejskiej elity, superklubem** (realmadryt.pl, 04.06.2005). Усі вищеназвані неологізми – синоніми, а їх уживання залежить лише від естетичних смаків й уподобань мовців, пор., напр., різні лексеми, використані для номінування іспанської «Барселони»: **Мегакоманда, яка лише на коротку мить дала слабину...** (football24.ua, 18.03.2013); **Barca jest superklubem** (fcbarca.com, 07.03.2010); **To dla mnie wielkie wyzwanie rozgrywać mistrzostwa przeciwko Barcelonie, która zdobywa 100 punktów i jest superdrużyną** (realmadryt.pl, 23.05.2010); **Oni [Barca] są superzespołem...** (fcbarca.com, 27.04.2015) тощо.

В аналізованому ФІД засвідчено іронічне вживання неологізмів із префіксоїдами **супер-** / **super-** і **мега-** / **mega-**, де вони надають слову протилежної, тобто негативної, інтенсифікації, що віддзеркалено в таких контекстах: **МегаКлуб МХ [Металіст (Харків)] аж на 9-й позиції** (fckarpaty.com.ua, 26.05.2011); **Spokojnie, ta „megadrużyna” jest specjalistą od trwonienia przewagi punktowej** (zaglebie.sosnowiec.pl, 23.11.2016). У першому випадку іронічність висловлювання поглиблює частка «аж», у другому – лапкування неологізму.

Іноді, щоб наголосити на звичайності, відсутності особливостей якоїсь команди, мовці підсилюють неологізми з аналізованими префіксоїдами заперечною часткою **не** / **nie**, яка повністю нівелює семантику інтенсифікації, неперевершеності, напр. **Звісно, суперником Піке, Пуйоля та інших була не мегакоманда** [збірна Гондурасу]... (champion.com.ua, 21.06.2010); **Blackburn nie jest jakąś superdrużyną** (wislaportal.pl, 10.10.2006); **Levante nie jest jakimś megazespołem...** (fcbarca.com, 17.08.2013).

У назвах частин футбольних команд (**мегазахист, суперзахист, суператака, супернапад, меганапад, суперпівзахист; megaobrona, superobrona, superatak, supernapad, superrotoc, мегаротос**) префіксоїди **супер-** / **super-** і **мега-** / **mega-** зберігають семантику вирізняльності, інтенсивності й мають значення 'найкращий; такий, що перевищує рівень інших', пор. **Англійці мають суперпівзахист...** (champion.com.ua, 13.06.2009); **Надійний захист, мобільний півзахист і просто супернапад...** (ua-football.com, 27.10.2005); **Чотири голи у ворота мегазахисту «Ювентуса»...** (ukrinform.ua, 03.06.2017); **Moim zdaniem Argentyna powinna wystawiać swój superatak**

Messi-Agüero-Tevez (realmadryt.pl, 19.06.2008); *Megapomoc i megaatak piłkarzy Maradony vs obrona i niepewny bramkarz* (forum.bukmacherskie.com, 25.06.2010) тощо. У деяких контекстах, щоб драматизувати висловлювання й привернути увагу реципієнтів до майбутнього матчу, мовці протиставляють «надзвичайні частини» команд, як-от: *Хорватська суператака проти мексиканського суперзахисту* (1927.kiev.ua, 23.06.2014); *To będzie starcie superobrony z superatakiem* (sport.se.pl, 17.11.2012) – ідеться про матч «Лех» – «Легія».

Після того, як провідні європейські клуби почали використовувати тактичні схеми 4-3-3 і 3-4-3, у ФІД активно функціують запозичені з музикознавства інновації *супертріо*; *supertrio*, *supertercet*, якими називають трьох нападників, пор. *BBC та MSN в ударі: супертріо «Реала» та «Барселони» вперше забили в один день* (prosport.tsn.ua, 18.01.2016); *Супертріо «Барселони» знищило ПСЖ* (sportanalytic.com, 11.12.2014); *Europa będzie ekscytować się kolejnymi strzeleckimi popisami Cristiano Ronaldo i supertercetu MSN z Barcelony* (przegladSPORTOWY.pl, 14.09.2016); *Ronaldo, Higuaín i Di María to nasz ofensywny supertercet* (realmadryt.pl, 06.11.2011).

Назви гравців за позиціями та функціями на полі. Цю ЛСГ насамперед репрезентує родове поняття *суперфутболіст*, *мегафутболіст*; *superpiłkarz*, *megapiłkarz*, яке здебільшого вживають для називання конкретної особи, підкреслюючи її високий професійний рівень, напр., *Ми усі знаємо, що Кріштіану Роналду – це суперфутболіст...* (champion.com.ua, 23.11.2013); *Michał Pazdan to jest „superpiłkarz”* (sportowefakty.wp.pl, 13.10.2015); *„Rado” [Miroslav Radović] z kolei znacznie częściej cofał się po piłkę do środka. Jest megapiłkarzem...* (legia.net, 04.03.2015).

Також за допомогою префіксоїдних інновацій із семантикою ‘такий, що перевищує рівень інших’ мовці номінують різних гравців за позиціями на полі, із-поміж яких виокремлюємо:

а) гравця на лінії воріт (*мегаворотар*, *суперворотар*, *суперголкіпер*, *суперкіпер*; *megabramkarz*, *superbramkarz*, *supergolkipier*): *МЮ: 75 млн євро на суперголкіпера* (footballtransfer.com.ua, 25.05.2017); *...Michał Gliwa pokazał, że jest megabramkarzem* (krakow.wyborcza.pl, 17.07.2017);

б) гравців лінії захисту (*мегазахисник*, *суперзахисник*; *megaobrońca*, *superobrońca*, *superdefensor*, *megastoper*, *superstoper*): *Шкртел – суперзахисник* (liverpoolfc.com.ua, 20.05.2011); *To miał być nasz superstoper, super* (warszawa.sport.pl, 16.05.2012);

в) гравців середньої лінії (*супервінгер*, *superłącznik*): «Металіст» прагне придбати **супервінгера** із Серії А (football24.ua, 24.07.2013); *Superłącznik francuski N'Golo Kante już przyszedł...* (englishfutbolinietylko.blogspot.com, 12.08.2016);

г) гравців лінії атаки (*меганападник*, *супернападник*, *мегафорвард*, *суперфорвард*; *supernapastnik*, *meganapastnik*): Касьян **мегафорвард** рівня мінімум Серії А (ua-football.com, 11.05.2012); Марко Девич – **супернападник** (football24.ua, 30.10.2016); *Można kupić wydawałoby się meganapastnika Szewczenkę...* (cules.pl, 17.05.2009).

Для номінування гравців за функціями на полі в українському й польському ФІД здебільшого використовують англійські запозики, яким префіксоїди **супер-** / **super-** і **мега-** / **mega-** надають семантики 'такий, що перевищує рівень інших'. Зокрема, для позначення футболістів, що віддають паси вживають неологізми *суперплеймейкер*, *мегаплеймейкер*, *супердиспетчер*; *superplaymaker*, пор. Молодчинка Суарез, він не тільки *супернападник*, а і **суперплеймейкер**, коли треба (liverpoolfc.com.ua, 17.04.2011); *Asensio ma więcej asyst niż wasz „superplaymaker” Kroos...* (realmadrid.pl, 23.04.2016); *Особливо переконливо виглядають поки що валлійці, де є [...] супердиспетчер Сігурдсон* (football24.ua, 02.09.2014). Однак у польському футбольному дискурсі віддають перевагу рідномовному відповідникові: *Ja jeszcze proponuję, żebyście sobie sprowadzili Mathaeusa do obrony, Tomaszewskiego do bramki i superrozgrywającego Rysia Stańka* (90minut.pl, 24.09.2004).

Для найменування гравців, що забивають багато голів, використовують військову лексику, як рідномовну (*суперстрілець*; *superstrzelec*, *megastrzelec*), так і запозичену (*суперстрайкер*, *супербомбардир*, *мегабомбардир*, *суперснайпер*, *мегаснайпер*; *superstriker*, *superbombardier*, *megabombardier*, *supersnajper*, *megasnajper*), пор. Екс-динамівець Теодорчик став **супербомбардиром** чемпіонату Бельгії (prosport.tsn.ua, 23.05.2017); «Лестер» офіційно підписав хорватського **суперснайпера** (football24.ua, 16.01.2015); *Brazylijski superstrzelec pod obserwacją* (sportowefakty.wp.pl, 24.07.2016), *Supersnajper na ławkę – rola jokera dla Teodorczyka* (gol24.pl, 10.11.2016). Рідше вживана іспанська запозика *goleador*, синонімна до попередніх лексем: *Рома в четвер провела матч в ЛЄ, давши відпочити кільком ключовим гравцям, в т. ч. суперголеадору Джеко* (sport-olymp.com, 24.02.2017); *Leonardo Ruiz przychodził do juniorów FC Porto z łatką supergoleadora* (fc-porto.pl, 05.04.2015). Зауважимо, що й на позначення

цього типу гравців польська мова використовує власний термін, але у зв'язку з тим, що його утворено синтаксичним способом, лексема *super* є прикметником, а не префіксоїдом, пор. *Ze takiego super króla strzelców na Cyprze nie chcieli...* (90minut.pl, 29.07.2013).

В українському ФІД засвідчено вживання з префіксоїдом *супер-* універбата *універсал*, що номінує футболіста, який добре грає в різних амплуа: *...центр захисту у тій грі склали суперуніверсал Луїс Густаво та ван Буйтен* (champion.com.ua, 16.03.2011).

Загалом із-поміж назв гравців за позиціями та функціями на полі зафіксовано випадки іронічного вживання префіксоїдів *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, а також нівелювання значення морфем за допомогою заперечної частки *не* / *nie*, пор. *З таким «мегафорвардом» як Луїш Адріано Шахтарю навіть 1/4 в ЛЧ ніколи не повторити...* (ua-football.com, 15.06.2013); *Szkoda, że nie miał wcześniej jaj usadzić supersnajpera Bilę i supergolkipera Pawełka* (fanatik.ogicom.pl, 08.03.2016); *Cici to nie jest jakiś superobrońca* (realmadryt.pl, 03.08.2007).

Окрім цього, в українському й польському ФІД засвідчено оригінальні неологізми, у яких префіксоїд *супер-* / *super-* приєднано до антропоніма. З-поміж них виокремлюємо інновації, утворені від: а) прізвища футболіста (*СуперЛевандовські*, *СуперБалотеллі*, *СуперРоналду*, *СуперМессі*, *СуперБуффон*; *SuperRonaldo*, *SuperMessi*, *SuperBuffon*, *SuperBale*, *SuperTorres*): **СуперЛевандовські** допоміг «Баварії» здолати «Шальке» (football24.ua, 16.04.2016); **СуперБалотеллі** блискуче дебютував за «Мілан» (prosport.tsn.ua, 04.02.2013); **SuperRonaldo** daje wygraną Realowi (sport.pl, 12.08.2014); *Żelazna defensywa i SuperBuffon ograniczyli cierpienie Juve...* (przekladSPORTOWY.pl, 23.04.2015); б) повного імені футболіста (*СуперМаріо*, *СуперМануель*; *SuperMario*, *SuperManuel*): **СуперМануель!** Нойер сьогодні герой Мюнхена! (gazeta.ua, 12.04.2017); *Dzięki temu miał 20 trafień, a „SuperMario” o dwa mniej* (bundesliga.onet.pl, 01.12.2014); в) пестливої форми імені футболіста (*СуперДжіджі*, *СуперЛео*, *СуперМану*; *SuperKuba*, *SuperGigi*): **СуперЛео** «наколотив» вже 371 гол за «Барселону» (prosport.tsn.ua, 17.03.2014); *Różniej jednak na ratunek przybył już SuperGigi...* (goal.pl, 19.10.2016); г) прізвиська футболіста (*СуперНазік*, *СуперМіля*; *SuperLewy*, *SuperIsco*, *SuperIbra*): **Цей** влучний постріл не лише приніс перемогу його команді, але й став для **СуперНазіка** 100-м у кар'єрі (football24.ua, 06.04.2015); *I tak SuperIbra strzeli super gola...* (fcbarca.com, 01.04.2010). У поодиноких випадках відіменні префіксоїдні утворення повністю заступають ім'я футболіста, експре-

сивізуючи висловлення. Здебільшого такі неологізми використовують у текстових трансляціях матчів, пор. *Hat-trick! SuperMario Mandžukić! Znowu głową strzela Chorwat* (gol24.pl, 26.11.2014).

У ФІД інновація *СуперМаріо* стала багатозначною, оскільки її використовують для іменування Маріо Балотеллі, Маріо Гомеса й Маріо Манджукича. У польських текстах також засвідчено вживання цієї лексеми для позначення вітчизняних футболістів, які мають ім'я Маріуш, напр., Маріуша Шрутви: *Popularny „SuperMario” próbował się wcześniej związać z Polonią Bytom...* (sport.interia.pl, 24.01.2007); Маріуша Стемпінського: *A gdzie karny do Ruchu za rękę trałki albo powalenie SuperMario??* (ekstraklasa.tv, 17.10.2015) тощо.

Назви ігрових моментів, що уможливають узяття воріт. Ця ЛСГ представлена синонімними інноваціями *меганагода, супернагода, суперможливість, мегамомент, супермомент, мегашанс, супершанс; supermoment, megaszansa, superszansa*, яким префіксоїди *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-* надають значення 'кращий за інших', напр. *А поки що гості втратили супернагоду зрівняти рахунок* (fczirka.com.ua, 05.11.2016); *На 45-й хвилині суперможливість подвоїти рахунок мали португальці* (champion.com.ua, 23.06.2014); *Ще один мегамомент був у міланців, аби принаймні не програти* (football24.ua, 16.05.2015); *Superstrzelec zmarnował superszansę* (gorzow.sport.pl, 16.03.2009); *Mieliście supermomenty, powinniście strzelić drugą bramkę w pierwszej połowie* (gol24.pl, 07.08.2009) тощо. В українському ФІД ця група представлена більшою кількістю неологізмів, що зумовлено специфікою термінологізації узуальних лексем в обох мовах.

З-поміж неологізмів цієї ЛСГ чималу кількість одиниць використовують для найменування передач, які призводять до ігрових моментів, що уможливають узяття воріт. Залежно від подальшого розвитку подій на футбольному полі їх доречно розподілити на результативні (гольові) й нерезультативні (ті, які не завершилися взяттям воріт). В українському й польському ФІД для називання гольових передач використовують англійську запозичку *асист* / *asyista*, яку засвідчено в поєднанні лише з префіксоїдом *супер-* / *super-*, як-от: *Суперасист Ді Марії та прекрасний гол Кавані...* (football24.ua, 28.11.2015); *Superasysta w superpucharze* (fcbarsa.com, 20.07.2015). Окрім того, результативні передачі номінують неологізмами *супернас, суперподача, меганас; superpodanie*, у яких префіксоїд має значення 'такий, що перевищує рівень інших': *Неймар забиває після*

суперпасу *Іньести* (footballgazeta.com, 19.08.2014); **Суперподачу** виконав Шиндер, яку замкнув Лаки Ідахор (football24.ua, 09.07.2011); **Najpierw superpodanie z głębi pola Łukasza Maliszewskiego wykorzystuje zbiegający z prawego skrzydła Bartosz Werbski...** (gorzow.sport.pl, 05.10.2013).

Для називання нерезультативних передач використовують вищезгадані лексеми, а також інновації *суперпередача*, *супернавіс*, *суперпростріл*; *superdośrodkowanie*. Хоч і такі передачі не призводять до взяття воріт і загалом не впливають на підсумковий рахунок матчу, їх називають неологізмами із префіксоїдами **супер-** / **super-** і **мега-** / **mega-** через те, що вони вирізняються технікою виконання й можуть бути:

а) розрізними – між двома гравцями суперника у вільну зону: *Вже в компенсований час Зеньов, який вийшов на заміну замість Гладкого, вирізав суперпас на Лукаса* (fckarpaty.lviv.ua, 16.04.2012);

б) навісними – повітрям, переважно із флангу: *На початку другого тайму форвард гостей не зумів влучити у рамку після суперпасу із лівого флангу* (football24.ua, 11.09.2011); **Супернавіс Соси на Воробя...** (champion.com.ua, 29.09.2012); **Najpierw superpodanie do Nakoulmy, a niedługo potem samobójczy gol** (slask.sport.pl, 26.03.2014);

в) прострільними – низом у штрафний майданчик: *Впевнений, що якби Луческу випустив Євгена хоча б зі старту другого тайму, один із суперпрострілів партнерів він би замкнув* (champion.com.ua, 29.09.2011).

На нашу думку, в інноваціях на позначення результативних передач префіксоїд має подвійну семантику: 1) 'гольовий', 2) 'кращий за технікою виконання', натомість у неологізмах, що називають нерезультативні передачі, актуалізовано лише друге значення, пор. **Суперпас Сеска Фабрегаса вивів Дієго Косту віч-на-віч із голкіпером, і бразильський іспанець не схибив. Це перший гольовий пас Сеска і перший гол Кости за «Челсі»** (footballgazeta.com, 28.07.2014).

Назви завершальних ударів по м'ячу. В аналізованій ЛСГ префіксоїди мають значення, аналогічне попередній групі. У зв'язку з цим вважаємо доречним виокремити неологізми, що позначають:

а) результативні удари (*суперпростріл*, *суперудар*, *мегаудар*; *superstrzał*, *megastrzał*, *superuderzenie*, *megawolej*, *superwolej*, *supergłówka*): *Руслану Степанюку вдався суперудар з середньої відстані – 2:0* (veres.club, 25.09.2016); **Мегаудар зі штрафного вдається КриПо!** (football24.ua, 14.04.2013); **Superstrzał Pawłusińskiego** (dziennikpolski24.pl, 07.04.2008);

б) нерезультативні удари (*суперностріл, мегапостріл, суперудар, суперножиці, суперпенальті; superstrzał*): Ще один **суперностріл** від Мігеля – цього разу Мисак кінчиками пальців переводить м'яч на кутовий (fcdynamo.kiev.ua, 15.08.2015); *Nie mógł zmienić tego nawet superstrzał Papu Diora w 40. minucie zza pola karnego* (igol.pl, 14.09.2013). Як бачимо, деякі інновації мають амбівалентну семантику, тобто можуть або містити, або не містити семи 'результативність', що призводить до протилежного сприймання їх у середовищі вболівальницької лінгвospільноти.

У польському ФІД зафіксовано більше інновацій на позначення результативних ударів, що пов'язуємо з наявністю в польській мові значної кількості узуальних лексем, що називають удари за технікою та способом виконання (напр., *wolej* – 'удар із лету', *główka* – 'удар головою') і, відповідно, стають твірними для префіксоїдних номінацій. Натомість в українському ФІД цю семантику передають синтаксичні конструкції, пор. **Superwolej dał remis** (pogonszczecin.pl, 27.08.2016) – *Півзахисник мінського «Динамо» Олександр Нойок суперударом з льоту відкрив рахунок у матчі 1-го туру білоруської Вищої ліги проти могильовського «Дніпра»* (football24.ua, 01.04.2017); *Ech, Neuerowi na pewno śni się po nocach Ramos – te pamiętne, dwie supergłówki...* (eurosport.onet.pl, 08.07.2014); *В минулому турі «МЮ» втратив другу сходинку, проте врятував нічию на «Вілла Парк» завдяки суперудару головою Неманьї Відіча...* (football24.ua, 19.11.2010). Окрім того, на нашу думку, таку розбіжність зумовлює те, що польські мовці більшою мірою звертають увагу на результат матчу (тобто використовують інтенсифікатори лише для найменування ударів, що призвели до взяття воріт), а українців насамперед цікавлять техніко-тактичні дії футболістів на полі, пор. **Суперножиці від Кости після диво-пасу Азара. М'яч летить на трибуни** (football24.ua, 08.11.2014).

Найменування забитого м'яча. Для найменування забитого м'яча в українському й польському ФІД використовують неологізми з префіксоїдами *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, утворені як на базі рідномовних (м'яч; *bramka*), так і запозичених лексем (*гол, голасо; gol, golazo*), напр. *супергол, мегагол, суперм'яч, суперголасо, мегаголасо; superbramka, megabramka, supergol, megagol, supergolazo, mega-golazo*. Префіксоїдними інноваціями номінують голи різні за технікою і способом забиття, з-поміж яких виокремлюємо:

а) голи зі штрафного: **Як Салах суперголом зі штрафного вивів Єгипет у 1/4 фіналу КАН-2017...** (football24.ua, 25.01.2017); **Малайзійський мегагол...** (prosport.tsn.ua, 09.01.2017);

б) голи, забиті ударом у падінні через себе (бісиклетою): *Відзначимо, що гол Гери обійшов в голосуванні влучний постріл Роналду у ворота Уельсу, а також суперм'яч Шачірі проти Польщі* (football24.ua, 13.07.2016); *Італія забила Данії супергол на Євро-2017 U-21...* (football24.ua, 19.06.2017); *Udany „debiut” nowych strojów Milani – supergol Mexesa i zwycięstwo z Interem!* (juniorfutbol.pl, 06.08.2015);

в) голи, забиті з дальньої відстані: *Коноплянка відзначився мегаголом у грі «Севілья» – «Вільярреал»* (football24.ua, 13.03.2016); *Superbramka Brazylijczyka w meczu z Valencią* (gol24.pl; 24.11.2015); *Serie A: Supergol Pirlo dał zwycięstwo AC Milan* (przegladSPORTOWY.pl, 02.10.2010);

г) голи «в дев'ятку»: *«Динамо» завдяки суперголу Сидорчука вирвало перемогу у «Дніпра»...* (uafootball-ukr.segodayna.ua, 06.11.2016); *David Villa obchodzi 33. urodziny – pamiętasz jego supergola w Gran Derbi?* (gol24.pl, 03.12.2014);

г) голи, забиті способом перекидання м'яча через воротаря (парашутом): *Megagol i zasłużony remis* (legia.net, 20.03.2012); *Nie tylko Lewandowski strzelił supergola* (sport.pl, 27.07.2014);

д) голи, забиті внаслідок індивідуальних дій гравця – дриблінгу, фінтів: *Strzeliliśmy też superbramkę* (eurosport.onet.pl, 12.11.2016). Останнім часом для найменування таких голів в українському й польському ФІД використовують інновацію *соло-гол / solo-gol*, пор. *Приголомшливий соло-гол забив гравець в Англії* (football24.ua, 02.09.2015); *Powiem szczerze, że wolę jego solo-gol przeciwko Liverpoolowi – moja osobista opinia* (kanonierzy.com, 17.08.2011). Це спричинило появу в українській мові семантично тотожного неологізму суперсоло: *Суперсоло 29-річного бразильця принесло його команді перемогу над володарем Кубка Лібертадорес-2014* (football24.ua, 05.07.2015).

Інколи для підкреслення видовищності взяття воріт уживають іспанську запозичку *golaso / golazo*, що містить суфікс позитивної інтенсифікації -azo, підсилений префіксоїдами *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*. Зазвичай такі номінації використовували, щоб найменувати гол, забитий за участю іспано- або португаломовного футболіста, хоча останнім часом цієї умови не дотримуються: *Так стріляють у Мадриді – суперголасо з центра поля* (football24.ua, 25.02.2013); *Od tego czasu pojawiał się w drużynie od święta aczkolwiek zdołał jeszcze zaskoczyć swoim „supergolazo” z dystansu podczas wygranego 2:1 meczu z Tigre w końcówce Torneo Inicial 2013* (czasfutbolu.pl, 17.07.2017); *Суперголасо Брієнці: «Мілан» здається в Бергамо* (football24.ua, 11.05.2014).

В українському футбольному дискурсі зафіксовано поодинокі випадки вживання неологізмів *суперавтогол*, *мегаавтогол*, які позначають красиві за технікою голи, забиті у власні ворота: а) п'ятою: **Суперавтогол** *сприяє: «Емполі» – другий володар путівки у Серію А* (football24.ua, 31.05.2014); б) головою «в дев'ятку»: *Хет-трик Ібри, порятунок від Роналду і суперавтогол Алвеса* (football24.ua, 14.08.2013); в) бісиклетою: *Також пропонуємо переглянути мегаавтогол голкіпера у чемпіонаті Йорданії* (football24.ua, 21.04.2015) тощо. Відсутність у польському футбольному дискурсі таких інновацій зумовлена вживанням у значенні 'гол у свої ворота' не лексеми, а синтаксичних конструкцій *samobójczy gol*, *samobójcza bramka*, пор. *Najpierw superpodanie do Nakoulmy, a niedługo potem samobójczy gol* (slask.sport.pl, 26.03.2014).

Подекуди семантичне наповнення префіксоїдів автори розкривають у контексті, уживаючи замість неологізму словосполучення, у яких узуальні прикметники семантично ототожнені з префіксоїдами й утворюють із ними синонімічний ряд, напр. *супергол – класний* (football24.ua, 31.01.2016), *один із найкращих* (football24.ua, 25.01.2017), *фантастичний* (prosport.tsn.ua, 18.04.2014), *гол-красень* (football24.ua, 19.06.2017); *supergol – bardzo widowiskowy* (gol24.pl, 15.06.2013), *piękny* (juniorfutbol.pl, 06.08.2015), *fantastyczny* (sport.pl, 27.07.2014), *fenomenalny* (gol24.pl, 03.12.2014), *najładniejszy* (przekladSPORTOWY.pl, 02.10.2010) тощо, пор. у контексті: *Європейський футбольний союз (УЄФА) назвав суперголом тижня фантастичний гол 18-річного форварда каталонської «Барселони» Муніра Ель-Хаддаді. /.../ Давайте ще раз насолодимось цим голом-красенем!* (prosport.tsn.ua, 18.04.2014).

Назви командних тактичних дій. На відміну від попередніх ЛСГ у цій групі префіксоїди *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, поєднуючись із лексемами на позначення командних тактичних дій, мають значення 'надзвичайно потужний, інтенсивний', напр., *мегаатака*, *суператака*, *суперконтратака*, *суперконтра*, *суперпресинг*, *мегакомбінація*, *суперкомбінація*, *суперкатеначчо*; *megaatak*, *superatak*, *superkontratak*, *superkontra*, *megapressing*, *megakombinacja*, *supercatenaccio*. Такі префіксоїдні утворення використовують, щоб назвати результативні (ті, що завершилися взяттям воріт) і нерезультативні (не призвели до гола) атакувальні тактичні дії команд, пор. *На 8 хвилині Карпати вийшли вперед – гол забив Авелар. Суператака «Карпат»* (galsports.com, 22.04.2017); *Гол! 4:2! Супер-*

контратака «зелено-білих» закінчується класним голом... (fckarpaty.lviv.ua, 25.04.2015); **Ніколай Томсен забиває гол. Суперкомбінацію** розіграли данці (football24.ua, 23.10.2014); – **Мегакомбінація** Баварії, яку завершував Мюллер... (football24.ua, 27.02.2013); **Суперконтра** від Росії, але поляки відбиваються (football24.ua, 12.06.2012); *Skoro jednak obrońcy Pogoni zatrzymali **superatak** Groclinu...* (90minut.pl, 18.03.2003).

Меншою кількістю одиниць представлені неологізми на позначення оборонних тактичних дій, яким префіксоїди надають аналогічного значення: *Луческу і **суперкатеначчо*** (ukrfootball.ua, 20.02.2015); *Nikt nie słyszał o autobusach przed Interem Mourinho 2009, nie mylić z włoskim Catenaccio, to raczej **Supercatenaccio*** (fcbarca.com, 14.04.2014).

Назви індивідуальних технічних дій гравців на полі. Префіксоїдні утворення цієї ЛСГ розподіляємо на дві підгрупи: а) дії воротаря (*суперреакція, суперсейв, мегасейв; superobrona*): ...але кіпер завдяки **суперреакції** не дозволив гостям подвоїти свою перевагу в рахунку (fckarpaty.lviv.ua, 24.07.2010); **Суперсейв** воротаря «Реала» (sportanalytic.com, 18.09.2013); **Superobrona** Ruffiera, który zatrzymał uderzenie Hatema Ben Arfy z bliskiej odległości! (gol24.pl, 09.09.2016); б) дії польових гравців (*мегапідкат, суперпідкат, супердриблінг, мегафінт, суперфінт; superwślizg, superblok, superdrybling*): А Пашаєву, для прикладу, за його **мегапідкат** – 1 матч дискваліфікації (ua-football.com, 05.11.2009); **Неймар знищив суперника суперфінтом** «сомбреро» (football24.ua, 15.02.2016); ...*pare lat temu to on miał **superdrybling** albo **superprzyspieszenie**?* (realmadryt.pl, 09.02.2009); *Mało tego, Jito dysponuje też **superwślizgiem** i **superblokiem** (blokowaniem strzałów i podań)...* (emuinfo.pl, 02.01.2006). В українському ФІД через значну частину англійських запозик інновації цієї групи кількісно переважають польськомовні одиниці. Окрім того, таку нерівномірність неологізмів пояснюємо тенденцією українських мовців інтенсифікувати технічні дії гравців, не звертаючи уваги на результат.

Назви підсумкових результатів матчів. В українському й польському ФІД префіксоїдні утворення цієї ЛСГ містять у значеннєвій структурі сему 'надзвичайний, результативний', незважаючи на те, про який результат матчу йдеться, напр. а) нічия: ...*a кумиром стає збірна Швеції, яка хоч і видала в Німеччині **супернічию** 4:4...* (football24.ua, 19.10.2012); б) перемога: *4:1 це **суперперемога*** (ua-football.com, 09.04.2017); *Śmieszą mnie wypowiedzi o **megazwycięstwie** [3:0] w ostatnim starciu z Rodą* (forum.bukmacherskie.

com, 18.01.2010); в) поразка: *В сезоні-50/51 ще Леріда прославилась трьома суперпоразками: 0:9 від Малаги, 1:10 від Депортіво і 0:10 від Атлетіка* (blog.isport.ua, 24.02.2012) тощо. Зрідка натрапляємо на неологізми, у яких актуалізовано сему 'сенсаційний', напр., *Чергова сенсація зафіксована в матчі «Манчестер Юнайтед».* [...] *Для «вишеньок» це друга суперперемога...* (football24.ua, 12.12.2015) – ідеться про перемогу «Борнмута» на «МЮ». Окрім того, український і польський ФІД фіксує інновації на позначення несподіваних результатів матчів, у яких сам іменник «сенсація / sensacja» підсилено префіксоїдами *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-*, що значно експресивізує висловлення, пор.: *Суперсенсація: Шахтар програв Зорі в день народження Ахметова* (prosport.tsn.ua, 21.09.2014); *Перша мегасенсація – Кривбас програв Феніксу-Іллічівцю* (ua-football.com, 13.09.2008); *Supersensacja! Włosi odpadli już w fazie grupowej!* (eurosport.onet.pl, 24.06.2010); *LM: Megasensacja, Barca pokonana!* (sportowefakty.wp.pl, 07.11.2012).

У деяких контекстах префіксоїди приєднані до іменника «результат / wynik», де вони набувають значення 'дуже привабливий, хороший', як-от: *...зважаючи на сьогоднішню гру, то нічия для киян суперрезультат* (football24.ua, 30.07.2011); *...zwycięstwo 4:1 to superwynik – powiedział obrońca* (pilkanozna.pl, 07.11.2015); *Według mnie remis to będzie dla Ruchu megawynik...* (katowickisport.pl, 11.03.2017).

Меншою кількістю префіксоїдних інновацій в українському й польському ФІД представлені такі ЛСГ:

а) назви досягнень гравця чи команди за результатами матчу або сезону (*супердосягнення, мегадосягнення, суперрекорд, мегарекорд; superosiągnięcie, megaosiągnięcie, superrekord, megarekord*): *Південна Корея відзначилась мегадосягненням, забивши за трохи більше як півтори хвилини 3 голи у ворота Фіджі* (football24.ua, 05.08.2016); *ЧС-2014: Клозе цілить у суперрекорд* (football24.ua, 23.05.2014); *Dla mnie to superosiągnięcie, zdobyłem trzy gole i to przed własną publicznością...* (sport.pl, 10.08.2013); *17 zwycięstw z rzędu w lidze to megarekord* (fcbarca.com, 28.02.2007);

б) назви суддівського корпусу (*мегаарбітр, суперарбітр, суперрефери; supersędzia*): *Всеукраїнське дербі «Динамо» – «Шахтар» судитиме суперарбітр країни* (prosport.tsn.ua, 01.10.2014); *А суперрефери року визнано львів'янина Юрія Мажаровського* (prosport.tsn.ua, 02.07.2014) тощо. У деяких випадках префіксоїд надає контексту іронічного значення, напр., *„Czy to znaczy, że angielski supersędzia [Howard Webb] powinien poprowadzić już wszystkie mecze?» – pyta ironicznie gazeta...* (sport.pl, 30.06.2014);

в) найменування вболівальників команд і окремих футболістів (*суперфан, суперфанат, супервболівальник; megafan, superfan, megakibic, superkibic*): **Суперфан** «Сток Сіті» святкує перемогу над чемпіонами (sportanalytic.com, 31.08.2014); *Zaczę od tego, że jestem megafanem Ronaldo* (realmadryt.pl, 09.11.2015); *Trudno gra się bez naszych superkibiców...* (sport.interia.pl, 12.12.2014);

г) назви трансферних процедур (*супертрансфер, мегатрансфер; supertransfer, megatransfer*): *Конте домовився із Абрамовичем про супертрансфер* (11na11.com, 06.11.2016); **Megatransfer** – *dziewięć mln za piłkarza Wisły* (eurosport.onet.pl, 21.03.2009);

г) номінації учасників футбольного менеджменту (*суперагент; superagent*): *Де Хеа порве з суперагентом, якщо не перейде в «Реал»* (football24.ua, 17.08.2015); **Superagent** *piłkarski Mendes jako pierwszy zrobił transfery za miliard euro* (przegladsportowy.pl, 04.02.2016);

д) назви футбольних споруд (*суперстадіон, мегастадіон, superstadion, megastadion*). У цій групі префіксоїдні утворення мають значення 'найсучасніший', пор. *Рінат Ахметов задумав побудувати для команди суперстадіон – з'явилася «Донбас Арена»!* (shakhtar.com, 11.10.2015); *W Gliwicach wybudują superstadion* (gol24.pl, 28.05.2009); *Mamy superstadion i wielkie możliwości* (m.sport.se.pl, 17.03.2017) тощо.

Як бачимо, групи префіксоїдних інновацій, представлені малою кількістю неологізмів, стосуються переважно неспортивних аспектів футболу. Це свідчить про те, що для вболівальницьких лінгвоспільнот і мовців загалом футбол цікавий насамперед як гра, а не як бізнес чи комерційний продукт.

Загалом в українському й польському ФІД префіксоїди *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-* синонімі, а використання їх як структурних компонентів неологізму залежить тільки від естетичних смаків і уподобань мовця. Неологізми з префіксоїдом *супер-* / *super-* уживають удвічі частіше, ніж із *мега-* / *mega-*, що зумовлено загальномовною тенденцією й свідчить про зв'язок футбольного дискурсу з іншими типами дискурсів. Префіксоїдні утворення використовують для найменування різних футбольних процесів, явищ, що надає тексту експресії, динамічності, інтенсивності (подекуди подвійної), причому употужнювати можуть як результативні, так і технічні дії футболістів на полі. Найчастіше неологізми із префіксоїдами *супер-* / *super-* і *мега-* / *mega-* містять сему 'найкращий; той, що перевищує рівень інших', меншою кількістю представлені номінації з семами 'потужний', 'інтенсивний', 'результативний',

‘найсучасніший’ тощо. Яскравими виразниками футбольного дискурсу є неологізми, у яких префіксоїд *супер-* / *super-* приєднано до антропоніма, щоб наголосити на професіоналізмі конкретного гравця.

І в українському, і в польському ФІД твірною базою для префіксоїдних неологізмів слугують здебільшого запозичені лексеми, хоча в польській мові виразніша тенденція до використання власних слів, які подекуди не мають українського однослівного відповідника, напр., *superłęcznik*, *megawolej*. Футбольна лексика обох мов увібрала в себе лексеми військової сфери, які здебільшого вживають, щоб увиразнити динаміку змагань, асоціативно пов'язавши їх із воєнними діями.

Отже, український і польський ФІД зазнає помітних змін, а термінологізація чи узуалізація проаналізованих неологізмів залежить від прагнення мовців інтернаціоналізувати футбольний лексикон, що відкриває перспективи подальших лінгвістичних студій.

Бібліографія

- Czapla, A., & Koper, M. (Eds.). (2016). *Język i sport*. Lublin: Fotopia.
- Lewandowski, M. (2013). *The language of football: An English-Polish contrastive study*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Martincová, O. (2017). Prefixoid. In P. Karlík, M. Nekula, & J. Pleskalová (Eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Retrieved March 11, 2018, from <https://www.czechency.org>
- Pakuła-Borowiec, J. (2013). Augmentative and evaluative morphemes *super(-)*, *ekstra(-)*, *mega(-)* and *hiper(-)* in Polish – a corpus-based analysis. *Studies in Polish Linguistics*, 8(1), 15–43. <http://dx.doi.org/10.4467/23005920SPL.13.002.1417>
- Pierwszy internetowy słownik poprawnej polszczyzny [PIS]*. (n.d.). Retrieved February 13, 2018, from <https://dobryslownik.pl>
- Rysicz, J. (2011). Футбольна термінологія в різних слов'янських мовах з погляду структурного і конфронтативного вивчення. *Slavia Orientalis*, 60(2), 277–287.
- Słownik języka polskiego [SJP]*. (n.d.). Retrieved February 13, 2018, from <https://sjp.pwn.pl>
- Бевзенко, С. (Ed.). (1985). *Інверсійний словник української мови*. Київ: Наукова думка.
- Бусел, В. (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови [ВТСУМ]*. Київ: Перун.
- Левків, Л. В., Хім'як, В. М., Левків, В. І., & Осінчук, В. В. (2012). *Українсько-польський, польсько-український перекладний словник футбольних термінів*. Львів: ЛДУФК.
- Лесько, Х. (2013). Полісемантична природа аугментативного суфікса -azo (на матеріалі сучасної іспанської преси). *Вісник Львівського університету: Серія іноземні мови*, 21, 144–149.

- Нелюба, А. (Ed.). (2012). *Словотворчість незалежної України: 1991–2011*. Харків: ХІФТ.
- Новий словник інішомовних слів [НСІМ]. (2008). Київ: Арії.
- Процик, І. (2016). Українська футбольна лексика першої половини ХХ ст.: Втрачена своєрідність чи польський вплив? *Проблеми слов'янознавства*, 65, 77–95.
- Словник української мови online [СУМ]. (n.d.) (Vols. 1–6). Retrieved February 13, 2018, from <http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
- Стишов, О. (2005). *Українська лексика кінця ХХ століття: (На матеріалі мови засобів масової інформації)*. Київ: Пугач.
- Тараненко, О. (2015). *Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ – ХХІ ст.)*. Київ: ВД Дмитра Бурого.
- Хрустик, Н. (2013). Деякі міркування про лексикалізацію морфем. *Слов'янський збірник*, 17, 148–155.

Bibliography (Transliteration)

- Bevzenko, S. (Ed.). (1985). *Inversiiñnyĭ slovnyk Ukraïns'koï movy*. Kyïv: Naukova dumka.
- Busel, V. (2005). *Velykyĭ tlumachnyiĭ slovnyk suchasnoï Ukraïns'koï movy* [VTSUM]. Kyïv: Perun.
- Czapla, A., & Koper, M. (Eds.). (2016). *Język i sport*. Lublin: Fotopia.
- Khrustyk, N. (2013). Deïaki mirkuvannia pro leksykalizatsiiu morfem. *Slov'ians'kyĭ zbirnyk*, 17, 148–155.
- Les'ko, K. (2013). Polisemantychna pryroda auhmentatyvnoho sufiksa -azo (na materiali suchasnoï ispans'koï presy). *Visnyk Lvivs'koho universytetu: Seriiï inozemni movy*, 21, 144–149.
- Levkiv, L. V., Khim'iak, V. M., Levkiv, V. I., & Osinchuk, V. V. (2012). *Ukraïns'ko-pol's'kyĭ, pol's'ko- Ukraïns'kyĭ perekladnyiĭ slovnyk futbol'nykh terminiv*. Lviv: LDUFK.
- Lewandowski, M. (2013). *The language of football: An English-Polish contrastive study*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Martincová, O. (2017). Prefixoid. In P. Karlík, M. Nekula, & J. Pleskalová (Eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Retrieved March 11, 2018, from <https://www.czechency.org>
- Neliuba, A. (Ed.). (2012). *Slovotvorchist' nezalezhnoï Ukraïny: 1991–2011*. Kharkiv: KhIFT.
- Novyiĭ slovnyk inshomovnykh sliv [NSIM]. (2008). Kyïv: Ariï.
- Pakuła-Borowiec, J. (2013). Augmentative and evaluative morphemes *super(-)*, *ekstra(-)*, *mega(-)* and *hiper(-)* in Polish – a corpus-based analysis. *Studies in Polish Linguistics*, 8(1), 15–43. <http://dx.doi.org/10.4467/23005920SPL.13.002.1417>
- Pierwszy internetowy słownik poprawnej polszczyzny* [PIS]. (n.d.). Retrieved February 13, 2018, from <https://dobryslownik.pl>
- Protsyk, I. (2016). Ukraïns'ka futbol'na leksyka pershoï polovyny ХХ ст.: Vtrachena svoieridnist' chy pol's'kyĭ vplyv? *Problemy slov'ianoznavstva*, 65, 77–95.

Rysicz, J. (2011). Futbol'na terminolohiia v riznykh slov'ians'kykh movakh z pohliadu strukturnoho i konfrontatyvnoho vyvchennia. *Slavia Orientalis*, 60(2), 277–287.

Slovník ukraïns'koï movy online [SUM]. (n.d.) (Vols. 1–6). Retrieved February 13, 2018, from <http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>

Słownik języka polskiego [SJP]. (n.d.). Retrieved February 13, 2018, from <https://sjp.pwn.pl>

Styshov, O. (2005). *Ukraïns'ka leksyka kintsia XX stolittia: (Na materialy movy zasobiv masovoi informatsii)*. Kyïv: Puhach.

Taranenko, O. (2015). *Aktualizovani modeli v systemi slovotvorennia suchasnoi ukraïns'koï movy (kinets' XX – XXI st.)*. Kyïv: VD Dmytra Buraho.

Prefixoides *super-* and *mega-* as means of football lexicon renewal: Ukrainian and Polish parallels

Summary

The article describes the neologisms with the prefixoides *super-* and *mega-* recorded in the modern Ukrainian and Polish football Internet discourse. Those innovations add meaningfulness and dynamism to a text, render the word semantics more expressive and intensive, and contribute to the economy of language resources. In Ukrainian and Polish football Internet discourse the prefixoides *super-* and *mega-* are synonyms, and using them as structural components of neologism depends on the speaker's language and aesthetic tastes. The prefixoidal innovations are used for the nomination of different football processes, phenomena and actions, such as: a) football games; b) game moments; c) hits on the ball; d) scored goals; e) tactical moves by a team; f) individual players' technical moves; g) results of matches etc. Most often, the neologisms with the prefixoides *super-* and *mega-* contain the seme 'the best; exceeding the level of others,' while some are based on the semes 'powerful,' 'intensive,' 'effective,' 'the most modern.' When added to an anthroponym, neologisms which contain the prefixoides *super-* and *mega-* stress the football player's professionalism.

In Ukrainian and Polish football Internet discourse, the formative base for prefixoidal neologism are usually borrowed lexemes, although in Polish there is a stronger tendency to use native lexemes in this capacity, some of which do

not have direct counterparts in Ukrainian, for example, *superłącznik*, *megawolej*. The football lexicons of both languages absorbed military words to foster expressiveness by likening football to warfare. On the whole, the aspects of football described by the neologisms lead to the conclusion that for the speakers football is interesting as a game, but not as business or a commercial product.

Prefiksoidy *super-* i *mega-* jako środki odnowienia leksyki związanej z piłką nożną: paralele ukraińskie i polskie

Streszczenie

Artykuł opisuje neologizmy z prefiksoidami *super-* i *mega-* zanotowane we współczesnym ukraińskim i polskim dyskursie internetowym dotyczącym piłki nożnej. Te innowacje nadają tekstowi wyrazu i dynamizują go, zwiększają ekspresywność i wyrazistość znaczenia słów, sprzyjają ekonomii środków wyrazu. Zarówno w ukraińskim, jak i polskim dyskursie internetowym dotyczącym piłki nożnej prefiksoidy *super-* i *mega-* są synonimami, a ich użycie jako elementów składowych neologizmów zależy od wyborów estetycznych mówiącego. Prefiksoidalne innowacje występują jako nazwy różnych procesów, zjawisk i działań związanych z piłką nożną: a) meczów; b) fragmentów gry; c) uderzeń piłki; d) goli; e) posunięć taktycznych drużyny piłkarskiej; f) technicznych zagrań poszczególnych graczy; g) wyników meczów itd. Neologizmy z prefiksoidami *super-* i *mega-* oparte są najczęściej na semie 'najlepszy; na wyższym poziomie niż inni', kiedy indziej zaś na semach 'potężny', 'intensywny', 'skuteczny', 'najnowocześniejszy'. W połączeniu z antroponimem neologizmy z prefiksoidami *super-* i *mega-* służą podkreśleniu profesjonalizmu gracza.

W ukraińskim i polskim dyskursie internetowym związanym z piłką nożną za podstawę do tworzenia neologizmów prefiksoidalnych służą zwykle leksemy będące zapożyczeniami, przy czym w języku polskim nieco częściej występuje tendencja do używania w tym przypadku rodzimych leksemów, niekiedy niemających bezpośrednich odpowiedników w języku ukraińskim, np. *superłącznik*, *megawolej*. W obu językach opisujące piłkę nożną słownictwo

zawiera słowa związane z wojskowością, co pozwala zwiększyć wyrazistość piłkarskiego języka przez zrównanie zmagañ piłkarskich z działaniami wojennymi. Analiza określanych przez badane neologizmy aspektów futbolu skłania do wniosku, że użytkowników obu języków piłka nożna interesuje jako sport, nie zaś jako rodzaj działalności gospodarczej czy komercyjny produkt.

Keywords: football lexicon; Internet football discourse; neologism; prefixoids *super-* and *mega-*; innovation; term

Słowa kluczowe: leksyka piłki nożnej; internetowy dyskurs piłki nożnej; neologizm; prefiksoidy *super-* i *mega-*; innowacja; termin

Vitalii V. Maksymchuk, Department of Ukrainian Language and Literature, Faculty of Humanities, Ostroh Academy

Correspondence: vitalykmaks@gmail.com

This article was prepared at the author's own expense.

Competing interests: The author has declared he has no competing interests.